

Article Arrival : 24/05/2021

Published : 15.07.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3308>Reference Akgül, Ö. & Demir, M.K. (2021). "Okul Öncesi Dönemi Çocuklarda Uyum Ve Davranış Problemleriyle Başa Çıkmada Ailenin Rolü" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:85; pp:3092-3106

OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ ÇOCUKLARDA UYUM VE DAVRANIŞ PROBLEMLERİYLE BAŞA ÇIKMADA AİLENİN ROLÜ

The Role Of The Family In Coping With Adaptation And Behavioral Problems In Pre-School Children

Özge AKGÜL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9676-400X>

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8797-0410>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkmasında ve bu problemlerle mücadele sürecindeki aile rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışmada Elazığ il merkezinde görev yapan 40 okulöncesi öğretmenine 7 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin sınıflarında sıklıkla hırçın olma, anneye bağlılık, ağlama ve paylaşımcı olmama gibi davranış problemleriyle karşılaştıklarını; bu problemlerle mücadele sürecinde çocuk ile konuşma, aile ile işbirliği, olumlu davranışı ödüllendirme, uzman görüşüne başvurma, sabırlı olma, güleryüzlü ve merhametli olma yöntemlerini sıklıkla kullandıklarını ve ailelerin çocuğa şiddet uygulama, mükemmeliyetçi olma, fazla ilgi gösterme, tutarsız ebeveyn tutumları ve ekonomik durumlarının düşük olması gibi davranışlarının çocuklarda uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkmasında etkili olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Uyum ve Davranış Problemleri, Okul Öncesi Öğretmeni

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate its role in the emergence of adaptation and behavioral problems in preschool children and in the process of combating these problems, according to teachers' opinions. For this purpose, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used. In the study, a semi-structured interview form consisting of 7 questions to 40 preschool teachers working in Elazığ city center and the data obtained were evaluated with content analysis, and it was found that teachers frequently encountered behavioral problems such as being aggressive, devoted to the mother, crying and not being sharing; In the process of dealing with these problems, they frequently use methods of talking with the student, cooperation with the family, rewarding positive behavior, consulting expert opinion, being patient, being friendly and compassionate, and that families often use the methods of violence, perfectionism, showing too much attention, inconsistent parental attitudes and low economic status. It has been determined that they stated that behaviors such as being present are effective in the emergence of adaptation and behavioral problems in children.

Key Words: Family, Problem Of Adaptation and Behaviour, Pre-school Teacher

1. GİRİŞ

Çocuk yaşam sürecinde karşılaştığı problemleri çözerek ve engelleri aşarak sağlıklı bir kişilik geliştirebilmektedir. Bu süreçte edindiği yeni beceriler ve yeteneklerle içerisinde bulunduğu sosyal ortama uyum sağlamaktadır. Çocuk yaşantısında karşılaştığı her problemin ve engelin üstesinden geldikçe ruhsal gücü artmakta, bir başka deyişle olgunlaşarak özerk bir birey haline gelebilmektedir (Baş ve Şimay, 2013).

Çocuğun karşılaştığı fiziksel ve ruhsal problemleri çözmemesi ve bu durumu anlatmaması halinde iç çatışmalar ortaya çıkmakta ve bu durum bireyin problem davranışları sergilemesine neden olabilmektedir (Gültekin, 2006). Karmaşık bir varlık olan insanın yeme, içme, barınma gibi birtakım fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra aynı zamanda ruhsal gereksinimleri de bulunmaktadır. Bu gereksinimlerin karşılanma düzeyi bireyin davranışlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının ve içgüdülerinin karşılanamaması durumunda çocukta kırgınlık ve gerginlik durumları ortaya çıkabilmektedir. Bireyin gelişim sürecinde temel gereksinimlerinin sürekli karşılanmaması kişilik gelişimi sürecini olumsuz yönde etkileyerek çocuğun geleceğinde derin izler oluşmasına neden olabilmektedir. Çocuğun ruhsal gereksinimlerinden olan sevgi ve saygıdan mahrum bırakılması, ihmal edilmesi, özgüvenini geliştirebilecek ve çevresine güven duyabileceği ortamların oluşturulmaması halinde ruhsal gelişimi sarsılabilir (Yörüköglü, 2011).

Gelişim sürecinde çok farklı problemlerle karşı karşıya kalabilen çocuklar, ebeveynlerinin desteği ile birçoğu gelişim dönemlerine özgü problemler olan sorunları kolaylıkla çözebilmektedir. Ancak ebeveynlerin bu sorunları göz ardı etmeleri ya da bu problemler karşısında hatalı tutum sergilemeleri kolaylıkla çözülebilecek bu problemlerin kompleks bir yapı kazanarak çözümünün güçleşmesine neden olabilmektedir. Erken çocukluk döneminde arkadaşlarıyla sosyal ilişkiler kuramayan ve oyun oynama gereksinimi karşılanamayan çocuklar, okul döneminde grup oyunlarına katılmakta güçlükler yaşayabilmektedir. Bu durum çocuğun akranlarına oranla daha düşük düzeyde olgunluğa erişmesine neden olabilir. Çocuk bir önceki dönemde çözemediği problemlerle uğraşması, çocuğun oyun oynamasına engelleyebilmektedir (Baş ve Şimay, 2013). Bireylerin fiziksel, duygusal ve bilişsel gelişimi açısından önemli gelişim dönemlerinden biri olan erken çocukluk dönemi, ilerleyen dönemlerdeki gelişimsel özelliklerin temellerinin oluşturulduğu kritik dönemlerdendir. Erken çocukluk döneminde bulunan bireylerin gelişimsel özelliklerine ilişkin bilgi sahibi olmaları ve çocuğun davranışlarını takip ederek olumsuz durumlarda gerekli önlemlerin alınması, uyum ve davranış bozukluklarının kalıcı davranışlar haline dönüşmesinin engellenebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Dünyaya gözünü açan çocuğun ilk sosyal çevresini oluşturan aile, çocuğun ilk deneyimlerini edindiği yapıdır. Ebeveynlerin ve aile bireylerinin çocuğa yönelik tutum ve davranışları da çocuğun ileriki yaşamı açısından büyük önem taşımaktadır (Yaşar Ekici, 2014). Okul öncesi dönem, çocuğun fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem olup, bu dönemde ebeveynlerin çocuklarıyla ilgilenme düzeyleri ve onlara yönelik sergiledikleri tutumlar, çocukta uyum ve davranış sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Uyum ve davranış bozukluklarının bir kısmı çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim döneminden kaynaklanan sorunlardır ve gelişim dönemi sonrasında bireyin bu davranışları sıklıkla tekrarlamaları halinde problem olarak nitelendirilirler (Neslitürk, 2013:22). Aile, çocuğun sağlıklı bir sosyal ve duygusal gelişim süreci geçirmesinde etkili olan en önemli unsurlardan biridir. Ebeveynlerin kendi aralarındaki problemler, boşanma, anne ya da babanın evi terk etmesi, ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişim ve etkileşim düzeyleri, ebeveyn tutumu, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değerler çocukta ortaya çıkan uyum ve davranış bozukluklarının boyutu üzerinde etkili olabilmektedir. Ailelerin ebeveyn-çocuk iletişimi, problem çözme becerileri, çocuk eğitimi ve gelişimi gibi konulara ilişkin yeterli düzeyde bilgiye sahip olmaları davranış problemleriyle mücadelede büyük önem arz etmektedir (Kovacs, 2010:36).

Ebeveyn tutumları ve aile içi iletişim ve etkileşim çocukların bilişsel, duyuşsal, dilsel, sosyal ve cinsel gelişimleri üzerinde doğrudan etkilidir. Aile içi sevgi bağlarının güçlü olduğu, aile üyelerinin birbirine saygı gösterdiği, sağlıklı iletişim ve etkileşimin kurulduğu ailelerin çocukları sağlıklı bir gelişim süreci geçirirken; aile üyeleri arasında çatışmaların olduğu, ebeveynlerin birbirlerine sesini yükselttiği, kavgaya ve gerilimlerin yaşandığı ailelerin çocuklarının gelişim süreci olumsuz yönde etkilenmektedir (Bartan, 2010). Ebeveyn tutumları, anne-baba-çocuk ilişkisini doğrudan etkileyen önemli unsurlardan biridir. Etkili ve yeterli bir aile içi iletişimin olmadığı ailelerde çocukların uyum problemleri ve davranış bozuklukları geliştirebilmeleri kaçınılmazdır (Yoleri vd., 2017). Çocukların sosyal uyumunu etkileyen önemli hususlardan biri de çocuğun aile bireyleriyle olan etkileşimleridir. Çocuğuyla etkili bir iletişim kurabilen anne, çocuğun duygusal ve bilişsel gelişimine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Bağlanma teorisi, bu bağlamda anne-çocuk ilişkisinin önemini ortaya koymaktadır (Ferreria vd., 2016). Çocuklarını disipline edebilmek amacıyla ebeveynler katı kurullarla baskıcı ve zorlayıcı olarak onları kontrol edebilmek isteyebilmektedirler. Bu durum çocukların davranış bozuklukları geliştirmelerine neden olmakta ve iletişim becerilerinin zayıf olmasına bağlı olarak sosyal çevreleriyle uyumsuz bireyler olmasına neden

olabilmektedir. Otoriter ve baskıcı ebeveyn tutumu kadar aşırı hoşgörölü ebeveyn tutumları da çocuk gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, çocukların duygusal yönden zayıf bireyler olmasına neden olabilmektedir (İkiz ve Samur, 2016). Olumlu ebeveyn tutumları çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmelerini sağlayarak, uyumlu ve mutlu bireyler olmalarını sağlarken; olumsuz ebeveyn tutumları ise bireylerin gelişim dönemlerinde ortaya çıkan doğal problemleri çözememesine, bu problemleri ileriki gelişim dönemlerine aktarmasına ve bu bağlamda uyum ve davranış problemleri geliştirmesine neden olur (Gözübüyük, 2015). Literatürde okul öncesi dönemi çocukların uyum ve davranış problemlerini, sebeplerini ve çözüm yollarını araştıran birtakım çalışmalar bulunmaktadır.

Cheah vd. (2009), okul öncesi dönemi çocukların ve annelerinin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında demokratik tutuma sahip 85 annenin çocuklarının çocukların davranışları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda demokratik tutuma sahip annelerin çocuklarının daha az uyum ve davranış problemleri gösterdikleri, bu çocukların özdüzenleme ve dikkat becerilerinin artmasını sağladığı belirlenmiştir.

Samarakkody vd. (2011), anaokulu dönemi çocuklarda dışsallaştırılan uyum ve davranış bozuklukları ile çocukların sosyo-demografik verileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında erkek çocuklarının uyum ve davranış problemlerini kız çocuklarına oranla daha fazla dışsallaştırdıkları; çocuğun emzirilme süresi, ebeveynlerin birlikte yaşama durumları ve sosyo-ekonomik durumu ile davranış ve uyum bozukluklarını dışsallaştırma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Rinaldi ve Howe (2012), ebeveyn tutumlarının çocukların içselleştirilmiş, dışsallaştırılmış ve uyum davranışları üzerindeki etkisini inceledikleri araştırmalarında izin verici ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin bu tutumlarının, çocuğun dışsallaştırılmış davranışlarının %44'lük bir bölümünü etkilediği; demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının daha düşük düzeyde uyum ve davranış problemleri sergiledikleri tespit edilmiştir.

Bartholomeu vd. (2016), 202 çocuğun katılımıyla yürüttükleri çalışmada çocukların sosyal becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin bulunduğu, olumlu ebeveyn tutumlarına sahip ailelerin çocuklarının daha yüksek düzeyde uyum ve fedakarlık davranışı gösterdikleri, olumsuz ebeveyn tutumlarına sahip ebeveynlerin çocuklarının ise atılganlık davranışlarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Cruz vd. (2017), Güney Brezilya'da yaşayan 36-48 aylık okul öncesi dönemi çocuklarının fazla kiloları ile uyum ve davranış bozuklukları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmada araştırmaya katılan erkek çocuklarının %15'inin kız çocukların ise %12'sinin aşırı kilolu olduğu ve aşırı kilolu kız çocuklarının diğer kız çocuklarına oranla daha yüksek düzeyde anksiyete/kaygı ve depresyon düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Erken çocukluk döneminde birtakım sebeplere bağlı olarak ortaya çıkan uyum ve davranış problemleri bireyin ilerleyen dönemlerde sosyal ilişkilerinde çeşitli sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir (Yağmurlu, 2015:141). Bu bağlamda erken dönemde ortaya çıkan davranış problemlerinin belirlenmesi ve bu problemlerin kaynağını belirleyerek çözümünün aranması bu davranışların bireylerde kalıcı hale gelmesinin önlenmesi açısından önem arz etmektedir (Kuyucu, 2012:15). Bu nedenle çocuklarda uyum ve davranış bozukluklarının ortaya çıkmasında etkili olan ebeveyn tutumlarının belirlenmesi bu davranışların ortaya çıkmasının engellenmesinde ve kalıcı davranışlara dönüşmesinin önlenmesinde büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde bulunan çocukların uyum ve davranış bozukluklarının giderilmesinde ailenin rolünün belirlenmesi bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada okul öncesi dönemi çocuklarda görülen uyum ve davranış problemlerinin neler olduğu, ailelerin çocuklarında gözledikleri uyum ve davranış bozuklukları karşısında nasıl bir yol izledikleri ve bu davranışların ortaya çıkmasında ailenin rolünün öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre şu soruların yanıtları aranmıştır:

1. Okul öncesi dönemi çocuklarda en çok karşılaşılan uyum ve davranış problemleri nelerdir?

2. Okul öncesi öğretmenleri en çok karşılaştığı uyum ve davranış problemleriyle nasıl başa çıkıyor?
3. Çocuklarda uyum ve davranış probleminin oluşmasında ailenin rolü nedir?
4. Çocuktaki uyum ve davranış problemiyle başa çıkmada ailenin rolü nedir?
5. Uyum ve davranış probleminin ortaya çıkması durumunda ailenin çocuğa karşı tutumu ne olmaktadır?
6. Çözümü yapılan uyum ve davranış problemlerinin yeniden çocukta oluşmaması için aileler ne gibi önlemler almaktadır?
7. Ebeveynler uyum ve davranış problemleri ile başa çıkabilmek için ne gibi yollar izlemelidir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolüne yönelik öğretmen görüşlerinin kapsamlı şekilde ele alınması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2015) nitel araştırmayı, bir amaç doğrultusunda belirli bir olgu veya olayın derinlemesine incelenmesi olarak tanımlamıştır. Olgubilim ise, bireylerin farkında olduğu fakat derinlemesine bilgi sahibi olmadığı olgular üzerine yoğunlaşmak olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2015). Bu doğrultuda araştırmada belirlenen olgu “okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü” olmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada bir konunun araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlere bağlı olarak detaylı incelenebilmesi adına, amaçlı örneklem türlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılarak çalışma grubu belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için belirlenen ölçüt ise; Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ ne bağlı anaokullarda görev yapan, görevinin en az 5. yılında olan okul öncesi öğretmeni olmak olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu 40 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Öğretmenlik mesleği zaman içerisinde eğitim-öğretim deneyimleriyle geliştirilen bir meslek niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları uyum ve davranış bozukluklarını tespit edebilmeleri ve bu uyum ve davranış bozukluklarını ortadan kaldırmaya yönelik çözüm yolu geliştirmeleri için meslek deneyimine ihtiyaç duyabilecekleri söylenebilir. Bu çalışmada da öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları uyum ve davranış bozukluklarını ve geliştirdikleri çözüm yollarını çeşitlendirmek amacıyla örneklem grubu oluşturulurken en az beş yıl çalışma deneyimine sahip öğretmenler tercih edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 7 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme önceden hazırlanmış soruların cevabını karşılıklı iletişim yoluyla almayı ifade etmektedir (Creswell, 2007).

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanma sürecinde öncelikle alanyazın taranarak bir form hazırlanmış ve 6 okul öncesi öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrası uzman görüşleri doğrultusunda sorular eklenmiş/değiştirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı ve bir alan uzmanının birbirinden bağımsız olarak yapmış olduğu kod ve temalara ayırma işlemi karşılaştırılmıştır. Taylor (2005) veri toplama aracının güvenilirliği için karşılaştırma sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyumun %80-%90 arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Bu uyum yüzdesini yakalayabilmek adına Miles ve Huberman’ ın (1994) “Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)x100 formülünden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın güvenilirliği %87 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın geçerliliğinin sağlanması için araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri olduğu biçimiyle ve objektif şekilde yansıtılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Okul öncesi öğretmenleri ile görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle resmi izinler alınmış ve öğretmenlerin uygun oldukları gün ve saatler doğrultusunda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere sorulara verdikleri yanıtların yalnızca araştırma bulgularında kullanılacağı belirtilmiştir. Gönüllülük esasına dayanılarak gerçekleştirilen görüşmelerde her bir öğretmen ile ortalama 35- 40 dk görüşülmüş ve izinleri alınarak görüşme kayıt altına alınmıştır. Görüşme sonrası verilen cevaplar bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Patton (2014)'a göre içerik analizi, ana temada neyin önemli olduğunu vurgulamak adına verileri kategorilere ayırmayı kapsayan bir süreçtir.

İçerik analizi yapılırken öncelikle ses kaydı yapılarak elde edilen veriler yazıya geçirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin her biri Ö1, Ö2, Ö3,...,Ö40 şeklinde kodlanmıştır. Bunun ardından toplanan veriler araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız şekilde önce kavramsallaştırılarak kodlara ulaşılmış, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre düzenlemeler yapılmış, verileri açıklayan temalar oluşturulmuş ve son olarak analiz sonucu elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

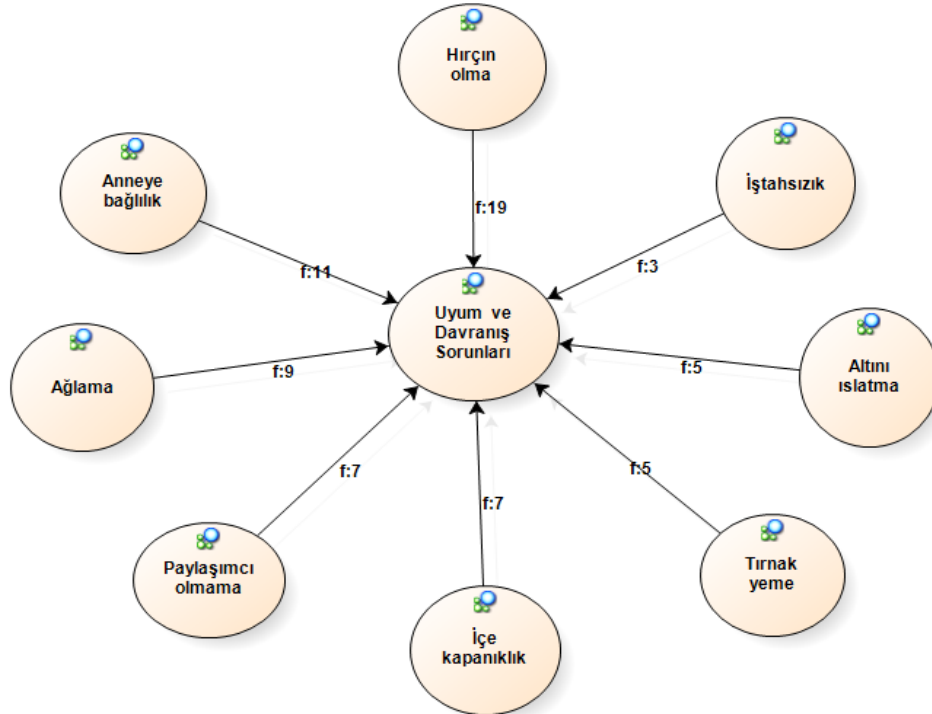
İçerik analizi sonuçlarını görsele dökebilmek adına öncelikle analiz tabloları oluşturulmuş ve sonuçlar frekans olarak belirtilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen bulgular ise NVivo paket programı ile modellenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın amacına bağlı olarak öğretmenlere 7 soru yönlendirilmiş ve alt amaçlar çerçevesinde analiz edilmiştir.

3.1. Okul öncesi dönemi çocuklarda karşılaşılan uyum ve davranış problemleri

Araştırmanın birinci alt amacı “Öğrencilerinizde en çok karşılaştığınız uyum ve davranış problemleri nelerdir?” sorusu ile ifade edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin cevapları, “uyum ve davranış problemleri” şeklinde temalandırılmış ve öğretmenlerin görüşleri Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1’de okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemlerine ilişkin öğretmenler “hırçın olma” (f:19), “anneye bağlılık” (f:11), “ağlama” (f:9), “paylaşımcı olmama” (f:7), “içe kapanıklık” (f:7), “tırnak yeme” (f:5), “altını ıslatma” (f:5) ve “iştahsızlık” (f:3) yönünde görüş belirtmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö3: “Çocuklarda en çok karşılaştığım sorunlar; kendi aralarında vurma itme davranışı, saldırgan davranışlar, oyuncaklarını paylaşmak istememe.”

Ö24: “Anne babadan ayrılma, şiddet içeren fiziksel temaslar konusunda sorun yaşıyoruz.”

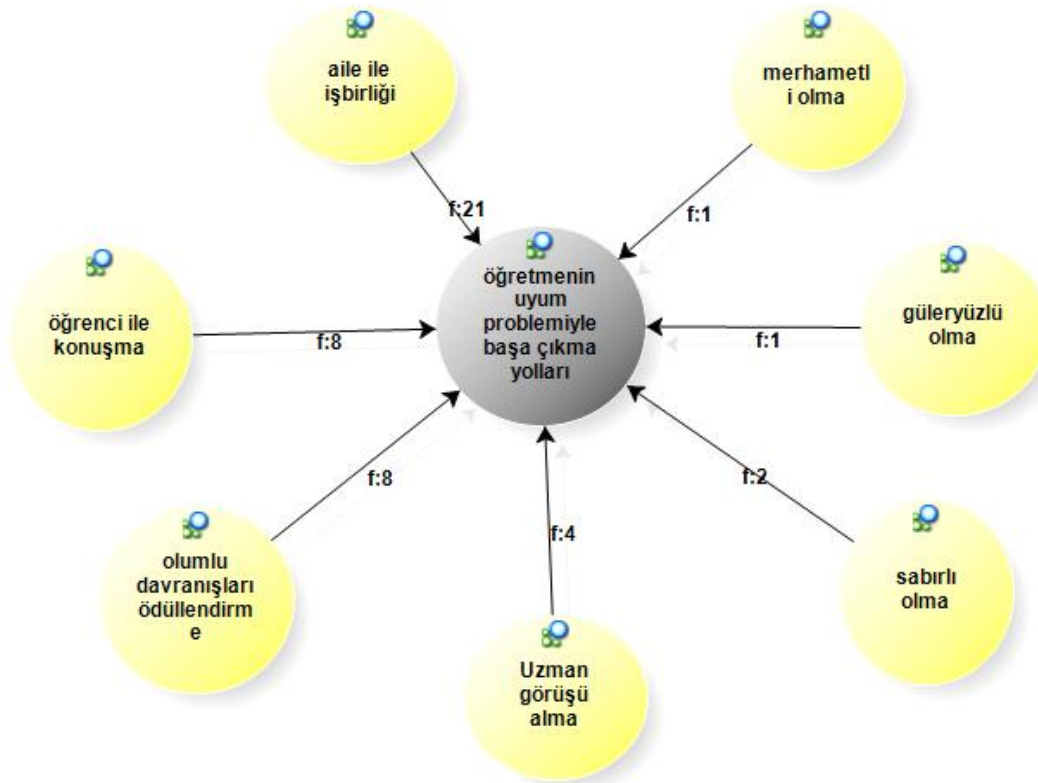
Ö5: “Paylaşma olayının olmaması, kıskançlık olayı.”

Ö30: “Anneden ayrılamama, saldırgan davranışlar.”

Yapılan analiz sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında kıskançlık, annelerinden ayrılmama, akran zorbalığı, paylaşmama... gibi davranışlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu dönemdeki çocukların gelişim dönemleri de göz önünde bulundurulduğunda sergiledikleri davranışların gelişim dönemlerine bağlı olarak ortaya çıkabilen davranış bozuklukları olduğu söylenebilir. Çocuğun bu dönemde problemlerini çözebilmelerine yardımcı olunarak söz konusu davranış sorunlarının zamanla yerini normal davranışlara bırakacağını ifade etmek mümkündür.

3.2. Öğretmenin en çok karşılaşılan uyum problemiyle başa çıkma yolları

Araştırmanın ikinci alt amacı “En çok karşılaştığınız uyum ve davranış problemleri ile nasıl başa çıkıyorsunuz?” sorusu ile ifade edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin görüşleri Şekil 2’ de sunulmuştur.

Şekil 2’de okul öncesi öğretmenleri çocuklarda karşılaşılan uyum problemleri ile “aile ile işbirliği” (f:21), “öğrenci ile konuşma” (f:8), “olumlu davranışları ödüllendirme” (f:8), “uzman görüşü alma” (f:4), “sabırlı olma” (f:2), “gülyüzlü olma” (f:1), “merhametli olma” (f:1) şeklinde başa çıkmaya çalıştıklarını görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların soruya yönelik verdikleri cevapların bazıları şöyledir:

Ö12:” Ağlama nöbeti geçiren öğrencim için ne sebep ile ağladığı öğrenilip sebebi ortadan kaldırmaya çalışarak çocuğun sakinleşmesini sağlamaktayım. Paylaşım problemi yaşayan öğrenciler için saatli olarak oyuncaklarla oynamalarını sağlamaya çalışıyorum. Bu konuda inatçılık yapan ve ağlamaya başlayan çocuklara o gün o oyuncakla oynamasını yasaklayarak daha sonraki günlerde uyumlu olması sağlanır.”

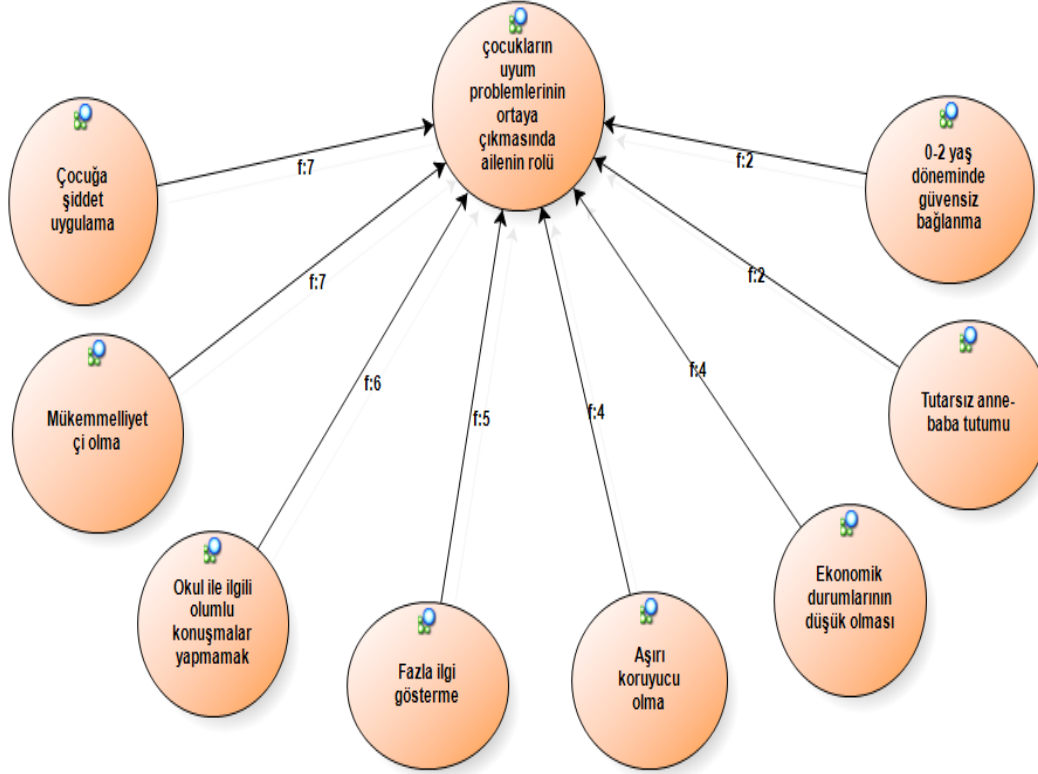
Ö6: “Paylaşmama sıkıntısı yaşayan öğrencilerimiz için oyuncak, kitap paylaşım günü gibi günler planlayarak davranışı paylaşma pekiştirmesini sağlıyoruz.”

Ö1: “Özellikle hiperaktif çocuklara görev ve sorumluluk vererek, aileyle görüşüyorum, rehberlik öğretmenimize yönlendiriyorum.”

Yapılan analiz sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin genel olarak çocukların gelişim dönemlerine bağlı olarak sergiledikleri uyum ve davranış bozukluklarının çözümünde deneyimli meslektaşları ile iletişim kurarak tecrübelerinden yararlanmaları bu sorunların etkili ve hızlı bir şekilde çözülebilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğretmenlerin uyum ve davranış bozukluğuyla mücadelede çaba harcadıkları söylenebilir.

3.3. Okul öncesi dönemi çocukların uyum problemlerinin ortaya çıkmasında ailenin rolü

Araştırmanın üçüncü alt amacı “Çocuklarda uyum ve davranış probleminin oluşmasında ailenin rolü nedir?” şeklinde ifade edilmiş ve öğretmenlerin görüşleri Şekil 3’de sunulmuştur.

Şekil 3’te okul öncesi öğretmenleri çocuklarda uyum ve davranış probleminin oluşmasında ailenin “çocuğa şiddet uygulama” (f:7), “mükemmelliyetçi olma” (f:7), “ okul ile ilgili olumlu konuşmalar yapmamak” (f:6), “fazla ilgi gösterme” (f:6), “aşırı koruyucu olma” (f:4), “ekonomik durumlarının düşük olması” (f:4), “tutarsız anne-baba tutumu” (f:2) ve “0-2 yaş döneminde güvensiz bağlanma” (f:2) şeklinde rol oynadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö1: “ Çocukların davranış problemlerinin genel sebebi ailedir.”

Ö24: “Aile çok önemlidir. Bir sorun olduğunda öğretmenle hem fikir olması gerekir, sabırlı ve kararlı olmalıdır.”

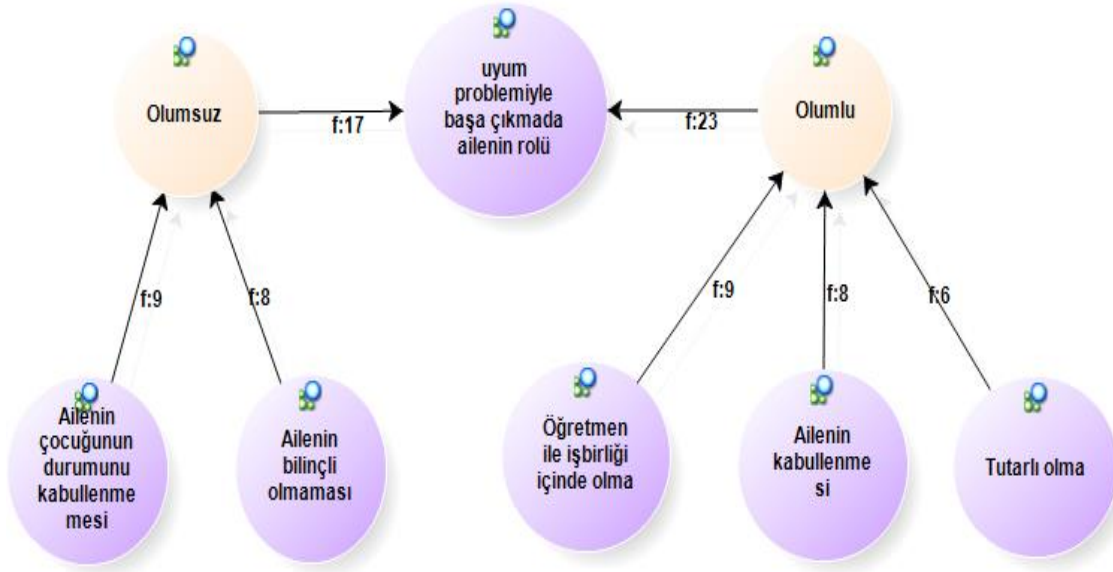
Ö38: “Çocukların davranış problemlerinde ailenin etkisi çok büyük rol oynamaktadır. anne baba çocukların davranış problemlerine karşı tutumlarını, çocuk davranışlarını olumlu veya olumsuz davranışlar sergilemesine neden olur.”

Ö11: “Çocukların davranış problemlerinde aile ile ilişki halinde oluyoruz. Evdeki ortamı ile okul ortamındaki davranışları değerlendiriyoruz. Olumsuz olduğu durumlarda çocukla konuşuyoruz.”

Yapılan analiz sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemi çocuklarda görülen uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkmasında ailelerin önemli rol oynadığını, ailelerin mükemmeliyetçi olma, çocuklarına psikolojik ve fiziksel şiddet uygulama, aşırı koruyucu-baskıcı ya da aşırı hoşgörülü davranma gibi hatalı ebeveyn tutumları sergileme ve okula yönelik olumsuz düşüncelerini çocuğun yanında dile getirme gibi olumsuz davranışlarının okul öncesi dönemi çocuklarda uyum ve davranış problemlerini ortaya çıkardığını düşündükleri belirlenmiştir.

3.4. Uyum ve davranış problemiyle başa çıkmada ailenin rolü

Araştırmanın dördüncü alt amacı “Çocuktaki uyum ve davranış problemiyle başa çıkmada ailenin rolü nedir?” sorusu ile ifade edilmiştir. Öğretmenlerin yanıtları “olumlu” ve “olumsuz” şeklinde 2 temaya ayrılmış ve Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4’te okul öncesi öğretmenleri çocuklardaki uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin daha çok “olumlu” (f:23) yönde rol oynadığını belirtmişlerdir. Buna gerekçe olarak “ öğretmen ile işbirliği içinde olma” (f:9), “ ailenin kabullenmesi” (f:8) ve “ tutarlı olma” (f:6) görüşlerini belirtmişlerdir. Ailenin “olumsuz” (f:17) yönde rol oynadığını düşünen öğretmenlerin gerekçeleri ise “ailenin çocuğun durumunu kabullenmemesi” (f:9) ve “ ailenin bilinçli olmaması” (f:8) olmuştur.

Katılımcı öğretmenlerin soruya yönelik bazı cevapları şöyledir:

Ö29: “Eğer bir problem varsa çocuğun kişiliği için okul ve aile işbirliği ile hareket etmelidir. Sağlam karakterli bireyler yetiştirmek için tutarlı ve sabırlı ebeveyn olunmalıdır.”

Ö12: “Bazı aileler çocuklarındaki davranış problemlerini asla kabul etmek istemeyerek bizim de işimizi zorlaştırıyor.”

Ö4: “İlgili aile ve işbirliği ile sorun çözülür. Aile son derece etkilidir.

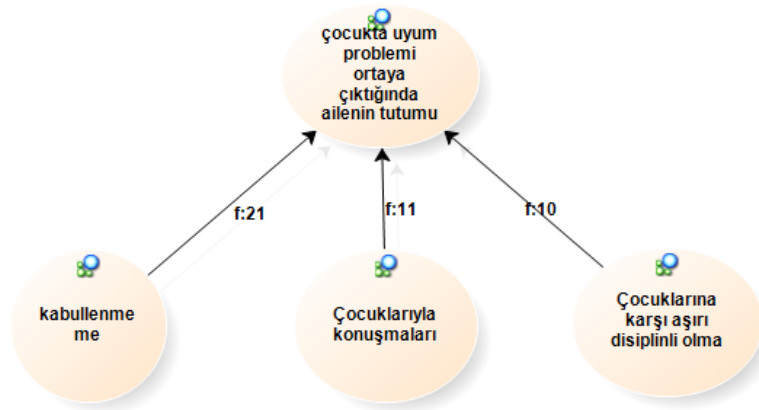
Ö37: “Ailelerin tutumu çok önemli size destek ve yanınızda olursa, kararlı davranırsa problem ortadan kalkar”

Yapılan analiz sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin örnek olarak verilen ifadelerinden de anlaşıldığı gibi uyum ve davranış bozukluklarıyla mücadele sürecinde bazı ailelerin çocuklarının davranış bozukluklarını kabullenerek öğretmenlerle işbirliği yapma ve bu davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik tutarlı davranışlar sergileme gibi olumlu davranışlar sergilediği; bazı ailelerin de çocuklarının durumunu kabullenmeme ve bu sorunla nasıl baş edebileceğini bilememe gibi olumsuz davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Günümüzde çekirdek aile yapısına geçiş ve çocuk sayısının azalmasıyla birlikte ailelerin çocuklarına daha fazla değer vermelerinin uyum ve davranış bozuklukları ile mücadelede olumsuz davranışlar sergileme eğiliminde etkili olabileceği düşünülebilir.

3.5. Uyum ve davranış problemi ortaya çıktığında ailenin tutumu

Araştırmanın beşinci alt amacı “Uyum ve davranış probleminin ortaya çıkması durumunda ailenin çocuğa karşı tutumu ne olmaktadır?” sorusu ile ifade edilmiş ve öğretmenlerin görüşleri Şekil 5’de sunulmuştur.

Şekil 5'te çocuklarda uyum ve davranış probleminin ortaya çıkması halinde ailenin çocuga karşı tutumuna ilişkin "kabullenmeme" (f:21), "çocuklarıyla konuşma" (f:11) ve "çocuklarına karşı aşırı disiplinli olma" (f:10) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda bazı okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Ö7: "Genellikle inkar. Benim çocuğum bunu yapmaz, kendini savunmuştur... gibi cümleler kurarlar."

Ö9: " Bazı aileler aşırı disiplin kuruyor."

Ö25: "Aile bu konuda, sabırlı, destekleyici olmalıdır."

Ö3:"Aile öncelikle bu durumu kabullenemiyor ve sözel iletişime geçmesi tercih ediyor."

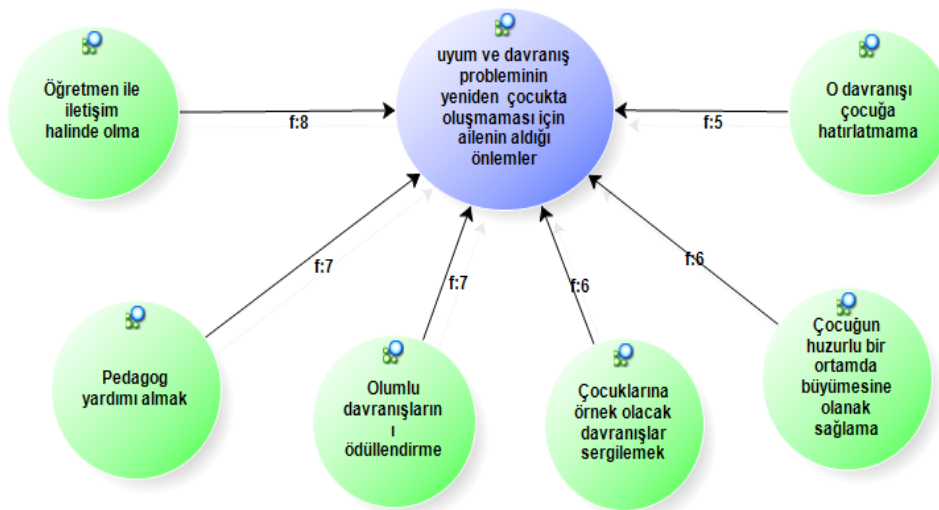
Ö1:"Sorunu dış kaynaklı sanıp öğretmene okulda bir problem olup olmadığını sorarlar."

Ö24: "Sabırlı, sakin, sevecen olmalılar."

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin örnek olarak verilen ifadelerinden de anlaşıldığı gibi ailelerin çocuklarının davranış bozuklukları sergilediğini kabullenmeme, disipline edebilmek amacıyla aşırı ve baskıcı tutumlar sergileme ya da çocuklarının bu davranışlarını görmezden gelerek aşırı gevşek tutum sergileme gibi olumsuz davranışlar sergiledikleri; ancak bazı ailelerin ise duruma yönelik daha bilinçli yaklaşım sergileyerek öğretmen ve okul rehberlik servisiyle işbirliği yaptıkları görülmektedir. Günümüzde sosyal medya, çekirdek aile yapısına geçiş ve sosyo-kültürel yapı gibi birtakım unsurlar çocuğu aile yapısının merkezine koymaktadır. Bu durumun da ailelerin çocuklarının uyum ve davranış bozukluklarıyla mücadele sürecinde olumsuz davranışlar sergilemesinde etkili olduğu düşünülebilir.

3.6. Uyum ve davranış probleminin yeniden çocukta oluşmaması için ailenin aldığı önlemler

Araştırmanın altıncı alt amacı "Çözümü yapılan uyum ve davranış problemlerinin yeniden çocukta oluşmaması için aileler ne gibi önlemler almaktadır?" sorusu ile ifade edilmiş ve öğretmenlerin görüşleri Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6' da çocuklarda uyum ve davranış probleminin yeniden oluşmaması için ailenin aldığı önlemlere ilişkin öğretmenlerin “öğretmen ile iletişim halinde olma” (f:8), “ rehber öğretmen yardımı alma” (f:7), “ olumlu davranışları pekiştirme” (f:7), çocuklarına örnek olacak davranışlar sergileme” (f:6), “çocuğun huzurlu bir ortamda büyümesine olanak sağlama” (f:6) ve “o davranışı çocuğa hatırlatmama” (f:5) şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu hususta araştırmaya katılan bazı okul öncesi öğretmenleri şu şekilde görüş belirtmiştir:

Ö7: “Netlik kazandırarak tutumlarını sağlamaları gerekmektedir. Bunun daha olumlu olmasını sağlar.”

Ö8: “O davranışı hatırlatmana ve bu konuyu konuşmaktan kaçındıklarını dile getiriyorlar.”

Ö9: “Davranış sözmüş ve uzun zaman sonra yeniden tetiklenmişse aile öğretmenle bilinçli iletişime geçerek davranışın çözümü için destek görüyoruz.”

Ö22: “Çoğu zaman aileler durumu kabullenmiyor.”

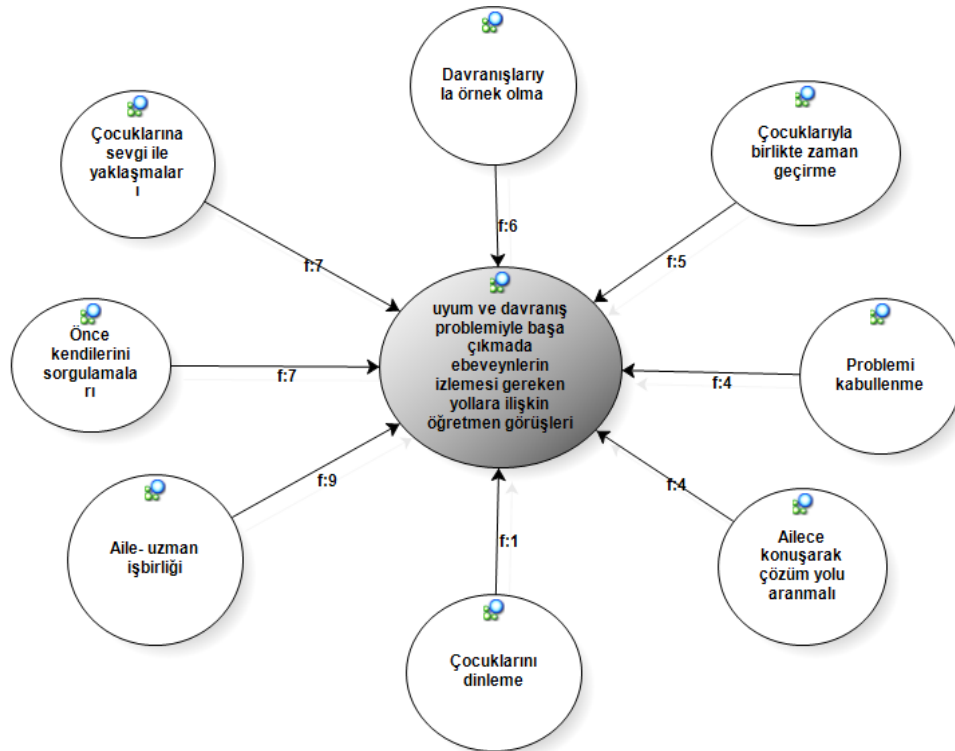
Ö26: “Aile çocuğuyla sürekli ilgilenmeli ve iletişimini çocuktan hiç kesmemelidir.”

Ö31: “Okul aile işbirliği içinde çabalayarak olumlu davranışlar üstünde geliştirme sağlamışlardır.”

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin örnek olarak verilen ifadelerinden de anlaşıldığı gibi ailelerin çocuğun öğretmeniyle işbirliği yapma, çocuklarına yönelik örnek davranışlar sergileyerek çocuklarının olumlu davranışlarını ödüllendirme, çocuğun olumsuz davranışlarını ortaya çıkarabilecek eylem ve söylemlerde bulunmama ve gerekli durumlarda rehber öğretmen yardımı alma gibi davranışlar sergileyerek, çocuklarının uyum ve davranış bozukluklarıyla mücadele sürecinde olumlu rol oynamaktadırlar.

3.7. Uyum ve davranış problemiyle başa çıkmada ebeveynlerin izlemesi gereken yollara ilişkin öğretmen görüşleri

Araştırmanın yedinci ve son alt amacı “Ebeveynler uyum ve davranış problemleri ile başa çıkabilmek için ne gibi yollar izlemelidir?” şeklinde ifade edilmiş ve öğretmenlerin görüşleri Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7’de ebeveynlerin uyum ve davranış problemi ile başa çıkmada izlemesi gereken yollara ilişkin okul öncesi öğretmenleri “aile-uzman işbirliği” (f:9), “öncelikle kendilerini sorgulama” (f:7), “çocuklarına sevgi ile yaklaşma” (f:7), “davranışlarıyla örnek olma” (f:6), “çocuklarıyla birlikte zaman geçirme” (f:5), “problemi kabullenme” (f:4), “ailece konuşarak çözüm yolu arama” (f:4) ve “çocuklarını dinleme” (f:1)

yönünde görüşler belirtmişlerdir. Bu konuda araştırmaya katılan bazı okul öncesi öğretmenleri şu şekilde görüş belirtmiştir:

Ö8:“Aile istikrarlı olmalıdır. Verdiği kararlarda geri adım atmamalı. Ödül yolu izlenmelidir.”

Ö16 “Önce okul ve öğretmen ile işbirliği yapmalılar evdeki davranış ve okuldaki davranış çok farklı oluyor. Bu farkı bilerek önemsenen çocuğun işbirliği işe gelişimi ilerliyor ve çocuğun problemi ortadan kalkıyor.”

Ö6:“Karşılaşılan problemler sonucunda öğretmen ve uzmanlardan destek alınmalıdır.”

Ö9:“Anne baba tutum ve davranışlarından tutarlı, dengeli olmaya özen göstermeli konuyla alakalı kitaplar okumalı, seminerlere katılmalı, aşamadığı durumlarda uzmanlardan destek almalıdır.”

Ö2: “Örnek almalılar. Rehberlik ve sınıf öğretmenin söylediğine dikkat etmelidirler.”

Ö9:“Okulla işbirliği yapmalıdırlar.”

Ö5:“Çocuğa daha samimi yumuşak ve sevgi yolu yaklaşımlarda bulunarak sabır ve tutarlılık bu zamanda dengeli olunmalıdır.”

Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin örnek olarak verilen ifadelerinden de anlaşıldığı gibi uyum ve davranış bozukluklarıyla mücadelede ebeveynlerin çocuklarının durumlarını kabullenmeleri, onlara sevgiyle yaklaşarak birlikte vakit geçirmeleri, problemin ortaya çıkmasına neden olan durumları sorgulayarak, kendilerinin bu durumdaki etkilerini düşünmeleri, problemin çözümüne yönelik ailecek işbirliği yapmaları ve çocuklarına örnek olabilecek davranışlar sergilemeleri ve gerekmesi halinde uzmanlar ile işbirliği yapmaları davranış problemlerinin ortadan kaldırılmasında etkili rol oynamaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Uyum ve davranış bozuklukları tüm gelişim dönemlerinde olduğu gibi okul öncesi dönemi çocuklarında da yaygın olarak karşılaşılan önemli sorunlardan biridir. Çocuğun sosyal gelişimi başta olmak üzere tüm gelişim alanları üzerinde doğrudan olumsuz etkiye sahip olan uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkmasında etkili olan unsurların birçok farklı nedene bağlı ortaya çıktığı yapılan araştırmalar sonucunda belirlenmiştir. Bu çalışmada da okul öncesi dönemi çocukların uyum ve davranış problemlerinin ortaya çıkmasında ailenin rolünün öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilerek literatürde yer alan çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılmış, araştırmada ulaşılan sonuçlar ile benzer ve farklı sonuçlara yer verilerek bu farklılıkların ortaya çıkmasında etkili olan durumlar değerlendirilmiştir.

Araştırmanın ilk alt problemi olan “*Öğrencilerinizde en çok karşılaştığınız uyum ve davranış problemleri nelerdir?*” sorusuna genel olarak okul öncesi dönemdeki çocuklarda kıskançlık, annelerinden ayrılmama, paylaşmama, akran zorbalığı, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz alma, hiperaktivite ve saldırganlık davranışlarını yaygın olarak sergiledikleri yönünde cevap vermişlerdir. Araştırmada elde edilen bu bulgu literatürde yer alan Dursun (2010), Özdemir (2014), Derman ve Başal (2013), Kuyucu (2012), Şehirli (2007), Gülay (2008) ve Özbey ve Alisinanoğlu (2009)’nun çalışmalarında ulaşılan sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “*En çok karşılaştığınız uyum ve davranış problemleri ile nasıl başa çıkıyorsunuz?*” sorusuna yönelik katılımcı öğretmenlerin genel olarak aile ile işbirliği yapma, öğrenci ile görüşme, sorunları görmezden gelerek güler yüzlü davranma ve uzman görüşüne başvurma davranışları gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Güder ve ark. (2018), Gangal ve Öztürk (2019), İkiz ve Samur (2016) da çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları uyum ve davranış problemleriyle mücadelede uzman görüşüne başvurma, öğrenci ile görüşme, aile ile işbirliği yapma ve güler yüzlü davranma yöntemlerine sıklıkla başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda araştırmada elde edilen bu bulgunun literatürde yer alan çalışmalarda ulaşılan bulgularla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “*Çocuklarda uyum ve davranış probleminin oluşmasında ailenin rolü nedir?*” sorusuna yönelik katılımcı öğretmenlerin genel olarak çocuklarından beklentilerinin yüksek olması, onlara fiziki ve psikolojik şiddet uygulama, aşırı koruyucu ya da ilgisizlik gibi hatalı ebeveyn tutumları ve ebeveynlerin okula yönelik olumsuz konuşmalarının olumsuz davranışlara yol açtığı yönünde

cevaplar vermişlerdir. Literatürde bu bulguyu destekleyen ve bu bulguyla farklılık gösteren sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Yüksek Usta (2014), Güven, (2013), Erginoğlu (2015), Demir (2016), Işıtan (2010) çalışmalarında ebeveynlerin çocuklarına yönelik yüksek beklentilerinin olması, tutarsız ebeveyn tutumları gibi davranışların çocuklarda uyum ve davranış bozukluklarının ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmada elde edilen bu bulgu literatürde yer alan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Andı (2014), çalışmasında ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemi çocukların sosyal davranış denetimi, sosyal uyum ve sosyal yeterlilikleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal uyum, sosyal davranış denetimi ve sosyal yeterlilikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç bu çalışmada ulaşılan sonuçla farklılık göstermektedir. Araştırmalarda çalışma gruplarının bireysel farklılıklarının ve sosyo-kültürel özelliklerinin bu farklılığın ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Çocuktaki uyum ve davranış problemiyle başa çıkmada ailenin rolü nedir?” sorusuna yönelik katılımcı öğretmenlerin bu süreçte ailelerin olumlu ve olumsuz yönde etkilerinin olduğu; çocuğunun durumunu kabullenmemelerinin ve bu durumda ne yapılacağı hakkında bilgi sahibi olmamaları olumsuz yönde etkili olurken, ailenin çocuğunun durumunu kabullenerek sorunun çözümüne yönelik öğretmenlerle işbirliği yapmalarının ve tutarlı davranışlar sergilemelerinin de olumlu yönde etkili olduğu şeklinde cevap verdikleri belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bu bulgu Gözbüyük (2015), Andı (2014), Tahiroğlu ve ark. (2009), Erginoğlu (2015), Yüksek Usta (2014) ve Özdemir (2014)’in çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Uyum ve davranış probleminin ortaya çıkması durumunda ailenin çocuğa karşı tutumu ne olmaktadır?” sorusuna yönelik katılımcı öğretmenlerin çocuklarının davranışlarını ortadan kaldırmak için baskı yapma, çocuklarının durumunu kabullenmeme ve çocuklarıyla konuşma davranışlarını gerçekleştirdikleri cevabını vermişlerdir. Bu bulgu Tilbe (2015), Sirkeci (2017), Kurt (2015), Yumuş (2013), Tutkun (2012), Gutman (2010), Eminoğlu (2007) ve Şanlı (2007)’nin çalışmalarında ulaştıkları bulgularla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Çözümü yapılan uyum ve davranış problemlerinin yeniden çocukta oluşmaması için aileler ne gibi önlemler almaktadır?” sorusuna katılımcı öğretmenler ailenin öğretmenlerle işbirliği yapma, uzman yardımı alma, mutlu ve huzurlu olabilecekleri aile ortamı oluşturma, örnek davranışlar sergileme ve çocuğun olumlu davranışlarını ödüllendirme gibi davranışları geliştirerek olumsuz davranışların tekrar etmesini önleyebileceklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak ailelerin olumsuz davranışların ortadan kaldırılması sürecinde yerine getirdikleri görev ve sorumlulukları, davranışın ortadan kaldırılmasından sonraki süreçte de devam ettirmelerinin, olumsuz davranışların yeniden ortaya çıkmasını engelleyebileceği söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç Sirkeci (2007), Gangal ve Öztürk (2019), Andı (2014), Yüksek Usta (2014) ve Güder ve ark. (2018)’in çalışmalarında ulaştıkları sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın yedinci ve son alt problemi olan “Ebeveynler uyum ve davranış problemleri ile başa çıkabilmek için ne gibi yollar izlemelidir?” sorusuna katılımcı öğretmenlerin çocuklarının durumlarını kabullenerek davranış problemlerinin ortaya çıkmasında kendi etkilerini sorgulamalarının, çocuklarına sevgiyle yaklaşmalarının, çocuklarıyla zaman geçirerek problemlerini dinlemelerinin davranış problemleriyle başa çıkabilmede etkili olacağı şeklinde cevap verdikleri belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç literatürde yer alan Kurt (2015), Tahiroğlu ve ark., (2009), Derman ve Başal (2013) ve Yüksek Usta (2014)’nin çalışmalarında ulaştıkları sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarda ağlama, saldırganlık, inatçılık, kıskançlık, akran zorbalığı ve arkadaşlarının eşyalarını izinsiz alma gibi davranış problemleriyle sıklıkla karşılaştıklarını; bu süreçte hoşgörülü olma, aile ile işbirliği yapma, uzman desteği alma, ödül ve ceza sistemleri kullanma gibi yöntemlerle çocukların davranış problemlerini ortadan kaldırmaya çalıştıklarını; davranış problemlerinin ortaya çıkmasında en fazla etkili olan unsurun aile ve ebeveynlerin olduğunu; ailelerin çocukların durumu kabullenmemelerinin, çocuklarına yönelik tutarsız tavırlar sergilemelerinin, yüksek beklentilere sahip olmalarının ve okula yönelik olumsuz konuşmalarının davranış problemlerinin ortaya çıkmasında etkili olduğunu ve davranış problemlerinin başa çıkma sürecinde ailelerin çocuklarının durumunu kabullenerek öğretmenleriyle işbirliği yapmalarının, uzman yardımı almalarının ve çocuklarına ilgi göstererek onlarla zaman geçirmelerinin önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Okul öncesi dönemde çocukların sergiledikleri olumsuz davranışların, davranış bozukluğu olarak nitelendirilebilmesi için çocuğun gelişim dönemi, cinsiyeti ve davranışı gerçekleştirme periyotları göz önünde bulundurulmalıdır. Bu kriterler göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirme sonucunda davranış problemleri olarak nitelendirilen davranışların ortaya çıkmasında etkili olan unsurların belirlenmesi, bu davranışların ortadan kaldırılmasının en önemli basamağını oluşturmaktadır. Ebeveynler ve öğretmenler davranış problemlerinin ortaya çıkmasına neden olan sebepleri belirleyemedikleri durumlarda bir uzman görüşüne başvurarak sürecin daha hızlı ve etkili bir şekilde ilerlemesini sağlayabilirler. Okul öncesi dönemi çocukların uyum ve davranış bozukluklarının ortaya çıkmasında birçok unsur etkili olabilmektedir. Ebeveyn tutumları, bu problemlerin ortaya çıkmasında etkili rol oynayan temel unsurlardan birini oluşturmaktadır. Uyum ve davranış bozukluğuna sahip çocukların ebeveynlerinin durumu kabullenerek durumun nedenini araştırmaları, bu süreçte çocuğun öğretmeniyle işbirliği yapmaları ve uzman yardımı almaları davranış problemlerinin ortadan kaldırılması sürecinin en önemli basamaklarından birini oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Andı, F.T., (2014). *Okul öncesi çocuklarda öğretmen tarafından ölçülen sosyal davranış denetimi, sosyal uyum ve sosyal yeterlilik düzeylerinin, ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bartan, M. (2010). *Kütahya örnekleminde ebeveyn-çocuk ilişkisi envanterinin 60-72 aylık çocukların anne ve babalarına uyarlanması*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bartholomeu, D., Montiel, J. M., Fiamenghi Jr, G. A., Machado, A. A. (2016). Predictive power of parenting styles on children's social skills: A Brazilian sample. *Sage Open*, 6(2), 1-7.
- Baş, Z. ve Şimay, H. (2013). Okul öncesi kurumlarında karşılaşılan problem davranışlar ile öğretmenlerin baş etme yolları. <http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-31-40/sayi-38-nisan-2013/601-okul-onesinde-problem-davranislar> adresinden 22/04/2020 tarihinde erişilmiştir.
- Cheah, C.S., Leung, C.Y., Tahseen, M., Schultz, D. (2009). Authoritative parenting among immigrant Chinese mothers of preschoolers. *Journal of Family Psychology*, 23(3), 311-320.
- Creswell, J. W. (2017). *Researchdesign: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4nd ed.). United States: Pearson Education.
- Cruz S. H., Piccinini C.A., Matijasevich A. (2017). Behavior problems and overweight in preschool children in southern Brazil. *Jornal Brasileiro de Psiquiatria* 66(1), 29- 37.
- Demir, M. K. (2016). Okul öncesi eğitimin sorunlarına ilişkin öğretmen adayı algıları, *VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale, Türkiye, 5-7 Mayıs 2016, pp.1958-1974.
- Derman, M.T., Başal, H.A., (2013) Okul öncesi Çocuklarında Gözlenen Davranış Problemleri ile Ailelerinin Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(1), 115-144.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Eminoğlu, B. (2007). *Dört-beş yaş çocuklarının sosyal davranışları ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erginoğlu, E.S. (2015). *Kardeş ilişkileri, anne-baba tutumları, davranış ve uyum problemlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gangal, M., Öztürk, Y. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında istenmeyen davranışlar ve başa çıkma yolları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1100-1118.
- Gözübüyük, N. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında davranış sorunlarının anne-baba tutumu ve öz-kontrol ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Gutman, L, Brown, J., Akerman, R., Obolenskaya, P. (2010) Change in wellbeing from childhood to adolescence: risk and resilience [Wider Benefits of Learning Research Report No. 34]. *Centre for Research on the Wider Benefits of Learning*, Institute of Education, University of London: London.
- Güder, S.Y., Alabay, E., Güner, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları davranış problemleri ve kullandıkları stratejiler. *Elementary Education Online*, 17(1), 414-430.
- Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gültekin, M. (2006). *Okul öncesinde duygu ve davranış sorunları*. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Güven, E. (2013). *Çocuğun davranış sorunları ile algıladığı anne baba çatışması arasındaki ilişkiler: duygu sosyalleştirmenin aracı rolü*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İşitan, S. (2010). *Normal gelişim gösteren ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanılı çocukların anlatı analizine dayalı dil becerilerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi*, (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İkiz, S., Samur, A. Ö. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 159-175.
- Kirk, J., Miller, M.L. (1986). *Reliability and Validity in Qualitative Research*. Little Blue Book.
- Kovacs, S. M. (2010). *The role of mother-child relationship quality in the link between maternal psychological control and internalized maladjustment in early adolescence*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Maryland.
- Kurt, F.K. (2015). *Anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların duygusal beceri düzeylerinin ve problem davranışlarının incelenmesi*, . (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuyucu, Y. (2012). *Duyguları anlama becerileri farklı düzeydeki çocukların (60-72 ay) akranlarına karşı gösterdikleri duygusal ve davranışsal tepkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Miles, M.B., Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Özbey, S., Alisinanoğlu, F. (2010). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının öğretmenin bazı özelliklerine göre incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 2135-2149.
- Özdemir, S. (2014). *Okul öncesi çocuklarda görülen saldırgan davranışların incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (çev. ed). Ankara: Pegem A.
- Rinaldi, C.M., Howe, N. (2012). Mothers' and fathers' parenting styles and associations with toddlers' externalizing, internalizing, and adaptive behaviors. *Early Childhood Research Quarterly*, 27, 266–273.
- Samarakkody, D., Fernando, D., McClure, R., Perera, H., De Silva, H. (2012). Prevalence of externalizing behavior problems in Sri Lankan preschool children: birth, childhood, and sociodemographic risk factors. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 47(5), 757-762.
- Sirkeci, B. (2017). *Okul öncesi çocuklarının anksiyete belirtileri ile anne baba tutumu arasındaki ilişki*, (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Şehirli, N. (2007). *Çocuk davranışları değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tahiroğlu, A. Y., Bahalı, K., Avcı, A., Seydaoğlu, G., Uzel, M. (2009). Ailedeki disiplin yöntemleri, demografik özellikler ve çocuklardaki davranış sorunları arasındaki ilişki. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(2), 67-81.
- Tilbe, E. (2015). *Okul öncesi çocuklarında davranış düzenleme becerisi ve ebeveyn tutumu ve davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yağmurlu, B. (2015). *Çocuklukta sosyal gelişim*. Z. Cemalcılar (Ed). Psikolojiye giriş içinde (s. 136-160). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yaşar Ekici, F. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlar açısından karşılaştırılması*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yoleri, S., Işıkoğlu, E.N., Tetik, G. (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 226-239.
- Yörükoğlu, A. (2011). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Yumuş, M. (2013). *Okul öncesi eğitimcilerin 36 - 72 ay aralığındaki çocukların davranış problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yüksek Usta, S. (2014). *Okul öncesi dönem çocuklarda davranış problemlerinin anne-çocuk ve öğretmen çocuk ilişkileri açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.